

tsatutako herritarrak? Mediku taldeak inguruetako herri guztiak bisitatu zituen, gaixotutako pertsonen berri izateko. Argi geratu zitzaien agerraldia bertako erietxeak eragina zuen eremuekin lotuta zegoela.

Nor kutsatzen da? Ikerlariak ikusi zuten kutsatutako pertsona gehienak emakumeak zirela, batez ere 18 eta 30 urte bitartekoak. Konturatu ziren kutsatutako emakume asko haurdun zeudela eta horietako asko misioko erietxera joandakoak zirela. Birus misteriotsuaren nondik norakoa argitzen hasita zegoen.

Ondoren ikerlariak jakin zuten erietxe horretara joaten ziren emakumeei ohiko injekzio bat jartzen zietela. Goizero bost xiringa banatzen zituzten, eta behin eta berriz erabiltzen zituzten. Horrela zabaldu zen birusa pazienteen artean.

«Horrela hasi ginen ulertzen birusarekin gertatutakoa. Horretarako gaixotuekin hitz egin behar da, eta estatistikak aztertu eta dedukzio logikoa erabili», azaltzen du Piotek.

Gainera, ikerlari taldeak ikusi zuen pertsona gehienak hiletetara joan eta gero kutsatzen zirela. Izan ere, ebola birusaren eraginez pertsona bat hiltzen denean gorpua birus horretaz josita dago. Edozein kontaktu zuzen, hildakoa garbitzea edo prestatzea esaterako, izugarri

arriskutsua izan daiteke babes egokirik gabe eginez gero. Hurrengo urratsa birusa kutsatzeko arriskua geldiaraztea zen. «Herriz herri joaten ginen. Norbait gaixotuta bazegoen, koarentenan ipintzen genuen», azaldu du Piotek. «Gainera, gaixotutakoekin kontaktu zuzena zuten pertsonak ere koarentenan jartzen genituen. Herri batetik joan aurretik, birusaren eraginez hildakoak era egokian ehorzten guztiek zekitela ziurtatzen genuen».

IZENIK GABEKO GAITZA

Erietxea itxi izanak, koarentenaren erabilera egokiak eta komunitateak beharrezkoa zen informazio guztia zuela bermatzeak lortu zuten izurritea geldiaraztea. Hala ere, 300 pertsona inguru hil ziren.

Piotek eta bere lagunek birusari buruz asko ikasi zuten Yam-

Monrovia Liberiako hiriburuko ELWA erietxean uztailaren 24an hartutako irudia. Osasun materiala era egokian garbitu behar izaten dute berriz erabili ahal izateko. Zoom DOSSO | AFP

«Inoiz ez dugu ahaztu behar ebola birusa pobreziaren gaixotasun bat dela, mesfidantza eta gaizki diseinatutako osasun sistemen gaitza», uste du Peter Piotek

Ez txertorik ez tratamendurik ez dagoenez, ebolaren gaur egungo agerraldiei aurre egiteko aholkuak 1970eko hamarkadan ematen zirenen antzekoak dira

bukun egin zituzten hiru hila-beteetan, baina izenik ez zioten jarri. «Ez genion Yambuku herriaren izena jarri nahi, oso iraingarria izango litzatekeelako. Inork ez du nahi bere izena horrelako zerbaitekin lotzea», esan du Piotek.

Ikerlari taldeak erabaki zuen ibai baten izena ematea birusari. Zaireko mapa bat zeukaten, oso zehatza ez bazen ere. Bertan azaltzen zenez, hurbilen zegoen ibaia Ebola izenekoa zen. Une horretatik aurrera, Anberesera termo batean hilabete batzuk lehenago iritsitako birusari ebola deitu zitzaion.

Aurten itzuli da Piot Yambukura. Otsailean joan zen, 65 urte betetzen zituela-eta. Bertan aurkitu zuen Sukato Mandzomba, 1976an birusak kutsatu eta bizirik atera zen pertsonetako bat. «Bera berriz ikustea benetan ederra izan zen, oso une hunkigarria izan zen», dio.

Garai hartan Mandzomba erietxeko erizaina zen eta frantsesez egiten zuen. Beraz, bi gizonen elkarrekin asko hitz egiteko aukera izan zuten. «Bera Yambukun bizi da oraindik ere eta erietxean egiten du lan. Bertako laborategiko arduraduna da. Langile bikaina. Zirrara ikaragarria egin zidan», adierazi du zientzialariak.

38 urte pasa dira agerraldi hura izan zenetik. Gaur egun inoiz

izan den ebola izurriterik larriena daukagu. 800 pertsonatik gora hil dira jada Mendebaldeko Afrikako Ginean, Liberialan, Sierra Leonan eta Nigerian. Adituek esan dute egungo egoerak ez duela aurrekaririk. Gaixotasuna lau herrialdetara zabaldu izanak zaildu egiten du izurritearen aurkako borroka.

Ez txertorik ez tratamendurik ez dagoenez, agerraldi honi aurre egiteko aholkuak 1970eko hamarkadan ematen zirenen antzekoak dira. «Xaboia, eskularruak, pazienteak isolatzea, xiringak ez berrerabiltzea eta gaixotutakoekin kontaktua izan duten pertsonak koarentenan jartzea. Teoria hutsean, oso erraza izan beharko luke ebolari eustea», esan du Piotek.

GAIXOTASUNA, SORGIN KONTUA?

Baina beste faktore batzuek ere badute eraginik eta lan hori oso zaila bihurtzen dute. Gaixotutako pertsonak eta beraien familiak estigmatizatu egin ditzakete komunitateek, eta horren eraginez kasu batzuetan nahia-go izaten dute laguntza bila ez joatea. Lekuko kulturek eta tradizioek ere badute zerikusirik eta pertsona batzuek uste dute gaixotasuna sorgin kontua dela. Beste batzuek osasun langileei eraso egin izan diete.

«Inoiz ez dugu ahaztu behar hau pobreziaren gaixotasun bat dela, mesfidantza eta gaizki diseinatutako osasun sistemen gaitza», uste du Piotek. Horrexegatik, medikuen betiko lanaz gain, oso garrantzitsuak dira informazioa, komunikazioa eta komunitateetako buruen esku hartzea.

Ebolak Pioten bizitza aldatu egin zuen. Birusa deskribatu ondoren, hiesaren izurritea Afrikan ikertzen hasi zen. Horrela bihurtu zen Unaiids Nazio Batuen hiesari buruzko egitasmo ko lehen zuzendari. «1976ko bi daiak nire ustez liburuetan baino gertatzen ez ziren gauzak egitera eraman ninduen. Nire bizitzari misio bat eman zion: garapen bidean dauden herrialdeetan osasunaren alde lan egitea. Ez zen birus baten aurkikuntza bakarrik izan, neure burua ere aurkitu nuen».